

Az Egyesült Királyság Európai Unióból történő kilépésének jogi aspektusai

Szerző: BUDAI Péter, FEHÉR Miklós Zoltán

Affiliáció: BUDAI Péter – doktorandusz, ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola; politikai tanácsadó, Igazságügyi Minisztérium Európai Unió Ügyekért Felelős Államtitkárság; FEHÉR Miklós Zoltán – főosztályvezető, Igazságügyi Minisztérium Európai Bírósági Főosztály

Rovat: EU-jog

Rovatszerkesztő: VARJU Márton, HORVÁTHY Balázs, VÁRNAY Ernő

Lezárás dátuma: 2023.07.06

Idézési javaslat: BUDAI Péter – FEHÉR Miklós Zoltán: „Az Egyesült Királyság Európai Unióból történő kilépésének jogi aspektusai” in JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SULYOK Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (EU-jog rovat, rovatszerkesztő: VARJU Márton, HORVÁTHY Balázs, VÁRNAY Ernő) <http://ijoten.hu/szocikk/az-egyedul-kiralysag-europai-uniobol-torteno-kilepesenek-jogi-aspektusai> (2023). Konkrét szöveghelyre való hivatkozáshoz javasoljuk a szövegbeli bekezdésszámok használatát, pl. [8] vagy [12]–[18].

Azon túl, hogy az Egyesült Királyság kilépése az Európai Unióból jelentős kihívást jelentett alkotmányjogi szempontból, komoly hatást gyakorolt az Európai Unió jogára is. Az Európai Unióból történő, eddig példa nélküli kilépés lehetőséget adott arra, hogy az akkor gyakorlat nélküli és pusztán elméleti jelentőségű kilépési klauzulát, vagyis az Európai Unióról szóló Szerződés 50. cikkét és az ahhoz tartozó eljárási rendelkezéseket tartalommal töltsen meg, ideértve a kilépési szándéknyilatkozatra, valamint a kilépés meghosszabbítására vonatkozó rendelkezéseket is. Az uniós jog szempontjából további jelentőséggel bírt egy olyan, széles tárgykörű Kilépési Megállapodás kialakítása, amely az Európai Unió joga által érintett valamennyi területet teljeskörűen kívánta szabályozni az áruk szabad áramlásától, az Egyesült Királyság állampolgárai és az uniós polgárok helyzetén át egészen az Európai Unió Bíróságának joghatóságáig. Ezt egy további, kereskedelmi és együttműködési megállapodás megkötése követte az Európai Unió és az Egyesült Királyság között, amely a kettejük közötti jövőbeli kapcsolatrendszer kereteit határozza meg. A kilépéssel kapcsolatos joganyag az uniós *acquis* részévé vált, amelyet azóta az Európai Unió Bírósága is vizsgált esetjogában.

Tartalomjegyzék

1. Az Egyesült Királyság EU-s tagsága és kilépésének előzményei

2. Az Egyesült Királyság EU-ból történő kilépésének jogi vetületei

2.1. Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 50. cikke

2.1.1. Előzmények

2.1.2. A kilépési szándék bejelentése és annak brit alkotmányjogi vetülete

2.1.3. A kilépési nyilatkozat visszavonhatóságának kérdése

2.1.4. A kilépési eljárásra vonatkozó további rendelkezések

2.2. A Kilépési Megállapodás

2.2.1. Az EUB joghatósága a Kilépési Megállapodás alapján

2.3. Az uniós jog alkotmányjogi helyzete az Egyesült Királyságban

2.4. A kilépési folyamat meghosszabbítása

2.5. Az EU és az Egyesült Királyság által kötött kereskedelmi és együttműködési megállapodás

3. A Brexittel kapcsolatos további jogviták az EUB előtt

4. JEGYZETEK

1. Az Egyesült Királyság EU-s tagsága és kilépésének előzményei

[1] Az Európai Gazdasági Közösség (EGK) létrejöttékor az Egyesült Királyság kifejezetten elzárkózott a csatlakozástól. Ennek oka, hogy az EGK megalakulásakor az országot a Brit Nemzetközösség államaihoz és az Amerikai Egyesült Államokhoz jelentős gazdasági és politikai érdekek fűzték, amely miatt nem látta szükségesnek a csatlakozást. Ebből következően csak az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA) tagja volt, amely lazább kötelezettségekkel járt az ország számára. A helyzet 1961-re változott meg, amikor Harold Macmillan konzervatív miniszterelnök meghirdette az EGK-hoz való csatlakozást mint politikai célt. A változásnak több oka is volt. Először, az EFTA nem járt az Egyesült Királyság számára jelentős haszonnal, és nem volt képes ellensúlyozni az EGK akkori gazdasági fejlődését Európában. Másodszor, erősödött az aggodalom a brit politikai elitben, hogy Franciaország túlsúlyba kerülhet Európában. Harmadszor, fennálló nemzetközi politikai és kereskedelmi kapcsolatai ellenére az ország politikai és gazdasági súlya a nemzetközi rendszerben csökkenőben volt, amely érződött az ország gazdasági teljesítményén is.^[1] A kezdeti francia tiltakozásokat követően az Egyesült Királyság 1973-ban csatlakozhatott az integrációhoz, ugyanakkor az évek során az euroszeptikus vonal folyamatosan jelen volt a brit belpolitikában.^[2] Megjegyzendő, hogy tagsága alatt szinte végig különutas politikát folytatott, ideértve a schengeni együttműködést vagy a gazdasági és monetáris uniót.^[3]

[2] A 2008-as világgazdasági válságból következő problémák miatt a már említett euroszeptikus hangok (különösen az Egyesült Királyság Függetlenségi Pártban, de a Konzervatív Pártban is) újból felerősödtek. A folyamat mederben tartása érdekében az akkori miniszterelnök, David Cameron célként jelölte meg az ország és az EU közötti viszony mihamarabbi újratárgyalását,^[4] ami végül az EU és az Egyesült Királyság közötti kompromisszummal zárult.^[5] 2016. június 23-án azonban megtartották az akkorra kitűzött, az uniós tagságról szóló népszavazást, amelynek eredményeként a szavazók 52%-a a kilépés mellett döntött. Ezt David Cameron lemondása követte. Az új miniszterelnök Theresa May lett, aki – a népszavazás eredményével összhangban – kezdeményezte az Egyesült Királyság kilépését az EU-ból.^[6]

2. Az Egyesült Királyság EU-ból történő kilépésének jogi vetületei

2.1. Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 50. cikke

2.1.1. Előzmények

[3] Valamely tagállam kilépésnek lehetősége az EU-ból az uniós jogi szabályozás felől tekintve sokáig kérdéses volt. Voltak olyan álláspontok, amely szerint a tagállamok az EU-hoz való csatlakozásukkor nem mondtak le szuverenitásukról, következésképpen annak lehetőségéről sem, hogy kilépjenek az EU-ból.^[7] Megjegyzendő, hogy ennek korábban már volt előképe a jogfejlődés során. Az EGK-t létrehozó [Római Szerződéssel](#) (1958) a Német Szövetségi Köztársaság (NSZK) fenntartotta magának a jogot, hogy a Német Demokratikus Köztársasággal (NDK) való esetleges jövőbeli egyesülése esetén felülvizsgálja tagságának helyzetét.^[8]

[4] Kimondottan a kilépés lehetősége első alkalommal az Európai Alkotmányszerződés tervezetében jelent meg. Annak 46. cikke tartalmazta a kilépési mechanizmust. Ezzel az Alkotmányszerződés szövegezői reagálni kívántak az euroszeptikusok azon kritikájára, hogy az EU nem teszi lehetővé az abból való kilépést. A szóban forgó 46. cikk már akkor hangsúlyozta,

hogy a kilépés a tagállam alkotmányos szabályaival összhangban kell, hogy történjen. A tagállamnak a kilépésről az Európai Tanáccsal kellett volna szerződést kötnie, amelyet valamennyi tagállam elfogad az Európai Parlament (EP) egyetértésével. A kilépési folyamat két évig tarthatott volna, a kilépési megállapodásban rögzített eltérés lehetőségével.^[9]

2.1.2. A kilépési szándék bejelentése és annak brit alkotmányjogi vetülete

[5] A kilépés lehetőségére vonatkozó rendelkezések végül a lisszaboni reformok során kerültek be az alapító szerződésbe. Az EUSZ^[10] 50. cikkével kapcsolatban azonban nem dolgoztak ki minden részletszabályt, mivel fel sem merült, hogy bárki valaha is elindítana ilyen eljárást. Erre utal az is, hogy a kilépésre vonatkozó rendelkezések megszövegezője, a korábbi brit uniós diplomata, John Kerr nyilatkozata alapján a rendelkezés arra szolgált volna, hogy amennyiben egy uniós tagállam diktatórikus rendszert vezetne be, akkor azon államnak biztosítani kell a lehetőséget, hogy kilépjen, ha az EU felfüggeszti az EU-n belüli jogait (a mostani, az EUSZ 7. cikk szerinti jogállamisági eljáráshoz hasonló kereteken belül).^[11] A cikk egyértelmű célja volt, hogy a kilépés lehetőségét ne a nemzetközi közjog (ezen belül is a nemzetközi szerződésekre vonatkozó joganyag), hanem az uniós jog szabályozza.^[12]

[6] A már említett alulszabályozottság kitűnik a rendelkezésekből, azonban az erre vonatkozó hiányosságokat végül a gyakorlat pótolta. Az EUSZ 50. cikk (1)–(2) bekezdései szerint a tagállam saját alkotmányos követelményeivel összhangban kezdeményezi az EU-ból való kilépést, amely szándékot bejelenti az Európai Tanácsnak. Ebből következik, hogy a döntésnek az adott tagállam alkotmányosan feljogosított intézményeitől kell származnia, amely döntést a tagállam alkotmányos keretei között biztosított eljárás szabályainak megfelelően hozzák meg.^[13] Ehhez nem szükséges indokolás a tagállam részéről, a többi tagállam beleegyezése, de még csak az sem, hogy az EU-val vagy annak intézményeivel előzetesen egyeztessen erről.^[14] Az erre vonatkozó közlésnek kifejezettnek és célzatosnak kell lennie.^[15] Az eljárás nem szab határidőt arra vonatkozóan, hogy a tagállami döntéstől számított mennyi idő alatt kell közölni azt az Európai Tanáccsal, annak ugyanakkor összhangban kell lennie a lojális együttműködés elvével.^[16]

[7] Az EUSZ 50. cikk e rendelkezései brit alkotmányjogi kérdéseket is felvetettek, a Brexit-népszavazás ugyanis, nem meglepő módon, nem érintette a kilépés megvalósításának mikéntjét. Az biztos volt, hogy a népszavazás a brit alkotmányjog alapján jogilag nem indította meg a kilépés folyamatát. Olyan álláspontok is akadtak, amelyek alapján elegendő lett volna hatályon kívül helyezni az uniós tagságot az Egyesült Királyság belső jogában leképező jogszabályt (European Communities Act, ECA). Végül nem ez az álláspont kerekedett felül.^[17] A brit felsőbb bíróság, a High Court of Justice előtt indult eljárásban a fő kérdés az volt, hogy az EUSZ 50. cikk szerinti bejelentéshez szükség van-e a brit parlament felhatalmazására vagy elegendő az, ha a miniszterelnök küldi meg a vonatkozó szándéknyilatkozatot.^[18] A brit legfelsőbb bíróság, a Supreme Court végül az ügyben a parlamenti jóváhagyás szükségességéről döntött. Az ún. Miller-ügyben^[19] több érvelés is felmerült erre vonatkozóan. Ilyen többek között a királyi előjogok hatáskörének terjedelme, vagyis az, hogy a király személyéhez tartozó jogkörök – amelyek eredetileg a középkori szokásjog által az uralkodóra ruházott kiváltságok voltak, nem pedig a parlament törvényes felhatalmazásából származtak –, amelyet ma a korona nevében eljáró miniszterek gyakorolnak a parlament felhatalmazása nélkül, mennyiben érvényesülnek jelen helyzetben.^[20] A Supreme Court elutasította ezt az érvet, hivatkozással arra, hogy a királyi előjog a külügyekre vonatkozik, ezért jelen esetben a parlament nem rendelkezik hatáskörrel.^[21] Az uniós tagság ennél több, az belső jogot is érinti (mivel az EU-ból való kilépéssel az Egyesült Királyság belső jogának egy jelentős részét távolítanának el a jogrendszerből), ami már a brit parlament hatáskörét érinti. Mivel a kilépésnek egy ponton túl az a következménye, hogy a brit polgárok bizonyos egyéni jogait elveszítik, a Supreme Court szerint a kormánynak nincs önálló hatásköre.^[22]

2.1.3. A kilépési nyilatkozat visszavonhatóságának kérdése

[8] A Theresa May-féle brit kormány 2017. március 29-én jelentette be kilépési szándékát az EU felé,^[23] amely megindította a tagállam kilépési eljárását. Az eljárás során az egyik jelentős kérdés volt, hogy lehetséges-e egyáltalán az ilyen nyilatkozat visszavonása. Voltak olyan vélemények, amelyek szerint nem lehetséges a visszavonás, míg mások például a többi tagállam beleegyezéséhez kötötték volna ezt. A C-621/18. sz. Wightman és társai ügyben a skót Court of Session előzetes döntéshozatali kérelemmel fordult az Európai Unió Bíróságához (EUB) arra vonatkozóan, hogy az Egyesült Királyság által benyújtott kilépési nyilatkozat a kétéves időszak leteltét megelőzően egyoldalúan visszavonható-e, aminek következtében, visszavonás esetén, az Egyesült Királyság továbbra is az EU-ban maradna.^[24] Az EUB 2018. december 10-én – az ügy jelentőségére tekintettel teljes ülésben – meghozott ítéletében megállapította, hogy az EUSZ 50. cikket úgy kell értelmezni, hogy ha valamely tagállam e cikkel összhangban bejelentette az Európai Tanácsnak azon szándékát, hogy ki kíván lépni az EU-ból, az említett cikk lehetővé teszi e tagállam számára, hogy mindaddig, amíg a közte és az EU között létrejött, kilépésről rendelkező megállapodás hatályba nem lépett, vagy az EUSZ 50. cikk (3) bekezdésében előírt kétéves – esetlegesen meghosszabbított – határidő le nem telt, egyértelmű és feltétel nélküli módon egyoldalúan visszavonja e bejelentést az Európai Tanáccsal közölt iratban, miután az érintett tagállam a saját alkotmányos követelményeivel összhangban meghozta a visszavonásról szóló döntést. Az ilyen visszavonás célja, hogy e tagállam uniós tagságát a tagállami jogállását illetően változatlan feltételekkel megerősítse, és az említett visszavonás a kilépési eljárást megszünteti.^[25]

2.1.4. A kilépési eljárásra vonatkozó további rendelkezések

[9] A kilépésre vonatkozó rendelkezések szerint az EU az Európai Tanács által adott iránymutatások alapján tárgyalásokat folytat és megállapodást köt a kilépését kezdeményező állammal. Megjegyzendő, hogy az Európai Tanácsot az EUSZ 50. cikke alapján nem köti semmilyen határidő, azaz szabadon határozhat például az iránymutatások kibocsátásának időpontjáról, amely meghatározó előnynek bizonyulhat az intézmény szempontjából.^[26] A Brexit esetében a 27 tagállam vezetői egy hónappal az Egyesült Királyság kilépési nyilatkozatának benyújtását követően ültek össze és fogadták el egyhangúlag a kilépési tárgyalásokra vonatkozó iránymutatásokat. Ebben többek között az alapelvek, a tárgyalásokra vonatkozó szakaszos megközelítés, valamint a rendezett kilépésre vonatkozó egyes szabályok kerültek rögzítésre.^[27] A tárgyalásra az EU-nak a nemzetközi tárgyalásokra vonatkozó szabályai (EUMSZ 218. cikk) megfelelően irányadók, az EUSZ 50. cikk egyes speciális rendelkezéseivel összhangban. Ez alapján az Európai Bizottság ajánlásokat nyújt be a Tanácsnak, amely a tárgyalások megkezdéséről határozatot fogad el, amelyben kijelöli az EU főtárgyalóját vagy tárgyaló küldöttségének vezetőjét. Ez hagyományosan az Európai Bizottság szokott lenni, és az Egyesült Királyság kilépése esetén is ez a szabály érvényesült. A tárgyalások lezárultát követően az Európai Tanács felhatalmazást ad a főtárgyaló javaslatára a megállapodás aláírására. A megállapodást így az EU nevében az Európai Tanács köti meg minősített többséggel eljárva, amelyhez szükséges az EP egyetértése is.^[28]

[10] Megjegyzendő, hogy az Európai Tanács értesítése és a kilépés közötti időszakban a tagállam továbbra is a tagja az EU-nak, így az uniós jog továbbra is alkalmazandó mind a tagállamra, mind annak természetes és jogi személyeire egyaránt. Leszámítva a kilépési folyamatra vonatkozó egyes döntéseket (az arra vonatkozó tárgyalási folyamathoz kapcsolódó szavazások az EU oldaláról, a megállapodás aláírása, valamint egyéb döntések), a tagállam képviselőinek helyzete az uniós intézményekben ugyanígy változatlan marad.^[29]

2.2. A Kilépési Megállapodás

[11] Az EUSZ 50. cikk (3) bekezdése alapján az EU-nak és a kilépő tagállamnak a bejelentéstől

számított két év elteltével kell megállapodásra jutnia a kilépésről, kivéve, ha az Európai Tanács az érintett tagállammal egyetértésben egyhangúlag ennek a határidőnek a meghosszabbításáról határoz.^[30] Mivel az Egyesült Királyság a kilépési szándékát 2017. március 29-én jelezte az Európai Tanács felé, a megállapodás határideje 2019. március 29. napja volt. Az EU részéről viszonylag korán megállapításra került, hogy a legfontosabb témák a polgárok jogai, az ír-északír helyzet rendezése, a pénzügyi kérdések kereteinek alapvető meghatározása, valamint az EUB joghatóságának rendezése volt. A 2017 év végéig tartó legelső tárgyalási szakaszban végül az első három kérdésben az alapvető tárgyalási kereteket és az alapvető kérdésekben való megegyezést sikerült a tárgyaló feleknek tisztázniuk.^[31]

[12] A tárgyalások eredményeként 2018. november 14-én hozták nyilvánosságra az EU és az Egyesült Királyság közötti megállapodás (Kilépési Megállapodás) tervezetét, amelyet november 25-én az Európai Tanács jóváhagyott. A Kilépési Megállapodást az EU 2019. január 11-én írta alá. Az Egyesült Királyság kilépése az EU-ból 2020. január 31. napjának végén következett be.

[13] A Kilépési Megállapodás^[32] meglehetősen komplex természetű. Annak 126. cikke egy átmeneti időszakról rendelkezett, amely időszak 2020. február 1. napjától 2020. december 31-ig tartott. Ez alatt az uniós jog (így az abból fakadó jogok és kötelezettségek is) alkalmazandó volt az Egyesült Királyságra és az Egyesült Királyságban a kilépés ellenére, kivéve ez alól az uniós jog egyes szabályait (ennek oka, hogy az állam ebben az időszakban az uniós intézmények munkájában nem vett részt). A Kilépési Megállapodás külön foglalkozik a polgárok jogaival (II. rész), valamint a pénzügyi rendelkezésekkel (V. rész), de kitér egyes szakpolitikai rendelkezésekre is, mint például a közbeszerzés, a szellemi tulajdon védelme vagy az adatvédelem (III. rész). A polgárok jogainak külön fejezetben szerepeltetését az indokolta, hogy az Egyesült Királyság területén számos uniós polgár, valamint az EU-ban számos brit állampolgár tartózkodott és tartózkodik, következésképpen biztosítani kellett, hogy jogait továbbra is megfelelően gyakorolhassák az állampolgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának sérelme nélkül. A Kilépési Megállapodás VI. része tartalmazza az egyes intézményi és záró rendelkezéseket, beleértve a vitarendezés kérdését is. Kiemelendő, hogy a Kilépési Megállapodáshoz további jegyzőkönyvek is tartoznak, amelyek közül a leglényegesebb az ír határkérdéssel foglalkozik.^[33]

2.2.1. Az EUB joghatósága a Kilépési Megállapodás alapján

[14] Az EUB joghatósága az Egyesült Királyság tekintetében – ami a Brexitet támogató politikai erők egyik meghatározó ellenérve volt az uniós tagsággal szemben – a Kilépési Megállapodás hatálybalépésével sem szűnt meg teljes mértékben, mivel mind a megállapodásban meghatározott átmeneti időszakban (2020. február 1. és 2020. december 31. között), mind azt követően fennmaradt, igaz, utóbbi esetben értelemszerűen jóval korlátozottabb mértékben.

[15] Ami az átmeneti időszakot illeti, ez alatt az uniós jog lényegében változatlanul alkalmazandó volt az Egyesült Királyságra és az Egyesült Királyságban.^[34] Így az EUB joghatósága fennállt az Egyesült Királysággal szemben az átmeneti időszak alatt indított kötelezettségszegési eljárások, az Egyesült Királyság által kezdeményezett megsemmisítési eljárások, valamint az Egyesült Királyság bíróságai által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárások tekintetében egyaránt.^[35] Az EUB joghatósága az átmeneti időszak végét követően, 2020. december 31-e után is fennmaradt egyrészt a folyamatban lévő ügyekben,^[36] másrészt az olyan kötelezettségszegési ügyekben, amelyek esetében a megállapítani kért kötelezettségszegés az átmeneti időszak vége elé esik és az Európai Bizottság az átmeneti időszak végét követő négy éven belül indít keresetet.^[37] Az ilyen ügyekben hozott ítéletek (is) kötelezőek az Egyesült Királyságra nézve.^[38] A Kilépési Megállapodás polgárok jogaira vonatkozó II. része kapcsán az Egyesült Királyság bíróságai az átmeneti időszak végét követő nyolc éven belül terjeszthetnek elő előzetes döntéshozatali kérelmet, amelynek elbírálására az EUB ugyancsak joghatósággal rendelkezik.^[39]

[16] A Kilépési Megállapodás részletesen rendezi az Egyesült Királyság európai bírósági

eljárásokban való részvételével és képviselésével összefüggő kérdéseket, nemcsak az említett eljárásokban, de azokban az eljárásokban is, amelyek érinthetik abból adódóan, hogy az uniós jog még alkalmazandó volt rá nézve vagy még kötelezettségszegési eljárás indulhat ellene.^[40] A Kilépési Megállapodás ugyancsak rendelkezik arról, hogy az EU intézményei, szervei, hivatalai és ügynökségei által az átmeneti időszak vége előtt megindított egyedi közigazgatási eljárásokban az Egyesült Királyságnak, vagy az Egyesült Királyságban lakóhellyel rendelkező, illetve letelepedett természetes és jogi személyeknek címzett határozatok kötelező erejűek az Egyesült Királyságra nézve, valamint hogy az ilyen határozatok jogszerűségének a felülvizsgálatára az EUB rendelkezik joghatósággal.^[41]

[17] Az EUB magának a kilépési megállapodásnak az alkalmazásával összefüggésben is rendelkezik joghatósággal, minthogy a megállapodás vitarendezésre vonatkozó rendelkezései alapján amennyiben a felek között felmerült vita valamely uniós jogi fogalommal, vagy a megállapodásban hivatkozott uniós jogi rendelkezés értelmezésével kapcsolatos kérdést vet fel, a megállapodás által létrehozott választottbíróság köteles felkérni az EUB-ot, hogy döntsön a kérdésben.^[42]

2.3. Az uniós jog alkotmányjogi helyzete az Egyesült Királyságban

[18] A Kilépési Megállapodással kapcsolatos tárgyalásokkal egyidőben az uniós jog brit alkotmányjogi helyzete is felvetődött. A már említett Miller-döntést megelőzően az uralkodó jogi felfogás az volt, hogy az uniós jog az uniós intézményektől származik, és mindaddig, amíg az ECA hatályban van, ezek az uniós jogforrások az Egyesült Királyság jogának közvetlen forrásai is: vagyis nem az ECA a forrása az uniós jog érvényességének az Egyesült Királyság számára, az csak elismeri ennek tényét.^[43] A Miller-döntést követően ugyanakkor ez megváltozott, az ECA hatályon kívül helyezésére szolgáló törvényjavaslat (eleinte Great Repeal Bill, majd Union Withdrawal Bill elnevezéssel illeték) célja az volt, hogy az uniós jog ne legyen alkalmazandó a kilépéssel az Egyesült Királyság számára és annak területén. Ez az Egyesült Királyságon belül jelentős alkotmányjogi vitát is generált.^[44] A törvényjavaslat többek között létrehozta a brit jog egy új kategóriáját, a „megtartott uniós jogot”, amely a kilépés előtti napon hatályban levő uniós jogból és néhány további szabályból áll, amelyeket a törvény felsorol. Ezek a kilépést követően továbbra is a nemzeti jog részét képezik. Megjegyzendő, hogy a törvényjavaslat elfogadásának folyamata során mintegy 170 módosítás került befogadásra.^[45]

2.4. A kilépési folyamat meghosszabbítása

[19] Ahogyan azt az [EUSZ 50. cikkének \(3\) bekezdése](#) rögzíti, az Európai Tanács az érintett tagállammal egyetértésben egyhangúlag határozhat a kilépési megállapodás elfogadására és hatálybalépésére irányadó kétéves határidő meghosszabbításáról.^[46] A határozat meghozatalában a kilépő tagállam képviselője nem vesz részt.^[47] Ezzel kapcsolatban érdemes megjegyezni, hogy egyes vélemények már a Brexit folyamata előtt kevesellték a kétéves határidőt, amit a gyakorlat igazolt is.^[48] Már a tárgyalások során megjelent az a reális politikai – és jogi – veszély, hogy a britek a szoros időhatáridő alatt „kizuhannak” az EU-ból („no-deal Brexit”). Ebben az esetben nemcsak az Egyesült Királyság területén élő vagy tartózkodó uniós polgárok jogi helyzete vált volna erősen bizonytalanná, de számos más tárgykörben is komoly problémák merültek volna fel.^[49]

[20] A brit parlament alsóháza 2018 decemberétől kezdődően többször próbálta elfogadni a Kilépési Megállapodást, eredmény nélkül. Ennek következtében az Egyesült Királyság 2019. március 20-án levélben kérte az Európai Tanácstól a kilépési határidő 2019. június 30-ig történő hosszabbítását.^[50] Az Európai Tanács végül 2019. május 22-ig adott „hosszabbítást” abban az esetben, ha az Egyesült Királyság 2019. március 29-ig jóváhagyja a Kilépési Megállapodást. Ennek hiányában a határozat 2019. április 12-ig adott haladékot, hogy az Egyesült Királyság jelezze tovább terveit.^[51] Mivel 2019. március 29-ig nem sikerült elfogadni a Kilépési Megállapodást, az Egyesült

Királyság újabb hosszabbítást kért, 2019. június 30-ig.^[52] A következő hosszabbítást az Európai Tanács 2019. október 31-ig hagyta jóvá azzal a feltétellel, hogy ha a felek hamarabb jóváhagyják, a kilépés is hamarabb következik be.^[53] Mivel a kilépésre vonatkozó egyes részletszabályokat az EU és az Egyesült Királyság tovább tárgyalta 2019 szeptemberében és októberében, így az Egyesült Királyság újból hosszabbítást kért. Az Európai Tanács 2019. október 17-én jóváhagyta a kilépéssről rendelkező módosított megállapodást, valamint október 21-én az újbóli (és utolsó) hosszabbítást 2020. január 31-ig.^[54]

[21] A „no-deal” forgatókönyv reális veszélye miatt az Európai Bizottság 2018 novemberében közleményt adott ki, amelyben cselekvési tervet vázolt fel.^[55] A terv az EU által szükségesnek tartott lépéseket tartalmazta rendezetlen kilépés esetén. Ezt követte az Európai Bizottság részéről az ún. „no-deal” csomag, amely különböző jogalkotási javaslatokat tartalmazott. Ez több szakpolitikai területet érintett: a vízümpolitikát, a pénzügyi szolgáltatásokat, a légi közlekedést, az állat- és növényegészségügyi előírásokat, a személyes adatok védelmét, a hajófelügyeletet, az energiahatékonyságot, a halászati műveleteket, a szociális biztonsági rendszerek koordinálását, az Erasmus+ programot és a vasútbiztonságot egyaránt. Ezek a szabályok a rendezett, tehát a Kilépési Megállapodással történő kilépés miatt végül nem léptek hatályba.^[56] Hasonló módon a magyar jogalkotás is igyekezett felkészülni arra az esetre, ha az Egyesült Királyság rendezetlen módon lépett volna ki az EU-ból. Erre tekintettel született jogszabály a kilépő tagállam állampolgárai és ezek családtagjai tartózkodási jogával összefüggésben. A Kilépési Megállapodás elfogadásával az erre vonatkozó magyar jogszabálycsomag sem lépett hatályba.^[57]

2.5. Az EU és az Egyesült Királyság által kötött kereskedelmi és együttműködési megállapodás

[22] Már az elejétől kezdve bizonytalan volt, hogy tulajdonképpen hány megállapodást is köt az EU az Egyesült Királysággal, figyelemmel arra, hogy a Kilépési Megállapodás kizárólag a kilépésre vonatkozó helyzet rendezésére szolgált volna. A probléma megoldása érdekében a Kilépési Megállapodás mellett elfogadásra került egy politikai nyilatkozat is, amelynek célja a jövőbeli kapcsolatokra vonatkozó keretrendszer meghatározása volt. A nyilatkozat kitért egy jövőbeli kapcsolatrendszer kialakítására vonatkozóan a vámügyekre, a szolgáltatásokra, a befektetvédelemre, a büntetőügyekben való együttműködésre, de a külpolitikai és a biztonsági és védelmi kérdésekre is, és nagy vonalakban előírta a kérdések rendezését.^[58]

[23] Az új megállapodás kitárgyalását nagyban hátráltatták a COVID-19 világjárvány okozta nehézségek, valamint a szűk időkeret sem kedvezett, minthogy lényegében a Kilépési Megállapodásban meghatározott átmeneti időszak, 11 hónap állt rendelkezésre a megállapodás tárgyalására. A feleknek végül 2020. december 24-én, az átmeneti időszak vége előtt mindössze pár nappal sikerült megegyezésre jutniuk. Az egyrészről az Európai Unió és az Európai Atomenergia-közösség, és másrészről Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága közötti kereskedelmi és együttműködési megállapodás^[59] ugyanakkor nem az egyedüli egyezmény: külön megállapodás született a minősített adatok cseréjére, illetve az Atomenergia-közösséggel az atomenergia felhasználására vonatkozóan.^[60]

[24] Megjegyzendő, hogy a kereskedelmi és együttműködési megállapodás sajátos szövegezéssel bír az uniós szomszédságpolitikát tekintve. Míg a mind a megállapodás, mind pedig általában az uniós szomszédságpolitika alapjául szolgáló [EUSZ 8. cikk](#) hangsúlyozza, hogy az EU a szomszédos országokkal „a jólét és a jószomszédi viszonyok” létrehozása céljából építi ki kapcsolatait, addig a megállapodás szövegében némileg más hangsúlyok jelennek meg. Az [EUSZ 8. cikke](#) kiemeli, hogy ezek a viszonyok az EU értékeire épülnek, ugyanakkor a megállapodás COMPROV.1. cikke ezt már nem említi, helyette a szerződő felek autonómiájának és szuverenitásának tiszteletben tartását hangsúlyozza.^[61] Ezt indokolja is az Egyesült Királyság sajátos helyzete az EU szempontjából. Ennek keretében az is kiemelendő, hogy a megállapodást az EU és az Egyesült Királyság kötötte

egymással: a tagállamok nem szerződő felek, vagyis nem vegyes megállapodásról, hanem kizárólagos uniós nemzetközi megállapodásról van szó.

[25] A kereskedelmi és együttműködési megállapodás rendelkezései nagyban hasonlítanak egy szabadkereskedelmi megállapodás rendelkezéseire, tartalmaz szabályokat az árukereskedelem, a szolgáltatások, a digitális kereskedelem és a szellemi tulajdon vonatkozásában. Ezzel együtt kiterjedt szabályrendszert tartalmaz a büntetőügyekben folytatott együttműködésre, valamint az egyes uniós programokban történő részvételre vonatkozóan is. Ezenkívül a kereskedelmi és együttműködési megállapodás rendelkezik intézményi rendszerre vonatkozó rendelkezésekkel és vitarendezési mechanizmussal is, amelyben az EUB semmilyen hatáskört nem kapott. Ez jelentős eltérés a Kilépési Megállapodáshoz képest, amely esetében az EUB-nak jelentős szerepe van mind bizonyos folyamatban levő eljárások, mind a polgárok jogai, mind pedig az uniós jog értelmezése kapcsán.^[62]

3. A Brexittel kapcsolatos további jogviták az EUB előtt

[26] Amint az előre látható és várható volt, az Egyesült Királyság kilépése az EU-ból számos olyan jogkérdést vetett fel már eddig is, amely az uniós jog értelmezését igényelte és ezért nem meglepő módon az EUB elé került. Ezek közül (a korábban tárgyalt Wightman és társai ügy mellett) az alábbiakban négyet emelünk ki.

[27] A C-327/18 PPU. sz. RO ügyben az ír High Court sürgősségi előzetes döntéshozatali kérelmében lényegében azt a kérdést vetette fel, hogy tekintettel arra, hogy az Egyesült Királyság 2017. március 29-én bejelentette az Európai Unióból történő kilépésre irányuló szándékát, és hogy bizonytalan, hogy az Egyesült Királyság kilépését követően milyen megállapodásokra kerül sor, köteles-e megtagadni az európai elfogatóparancs által érintett személynek az Egyesült Királyság részére történő átadását, még akkor is, ha e személy átadása egyébként kötelező lenne. Az EUB 2018. szeptember 19-i ítéletében^[63] megállapította, hogy az, hogy az Egyesült Királyság bejelentette az EU-ból való kilépésre irányuló szándékát, nem jár azzal a következménnyel, hogy az e tagállam által kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtását meg kell tagadni vagy el kell halasztani. Amennyiben nem állnak fenn komoly és bizonyítékokkal alátámasztott okok annak feltételezésére, hogy az ezen elfogatóparancs által érintett személy tekintetében felferül annak a veszélye, hogy a kibocsátási tagállamnak az EU-ból való kilépését követően megfosztják az **Alapjogi Chartában** és az európai elfogatóparancsról szóló kerethatározatban elismert jogaitól, az említett elfogatóparancsot végre kell hajtani, amíg e tagállam az EU tagja.

[28] A C-479/21 PPU. sz. Governor of Cloverhill Prison és társai ügyben ismét a Brexit európai elfogatóparancsok végrehajtására gyakorolt hatása merült fel kérdésként, de már az Egyesült Királyság kilépését követően. Az ír Supreme Court kérelmében azt kérte tisztázni, hogy alkalmazandó-e az európai elfogatóparancsról szóló kerethatározatot átültető ír jogszabály egy Egyesült Királyság által kibocsátott európai elfogatóparancs végrehajtása kapcsán, tekintettel arra, hogy Írország nem tett olyan nyilatkozatot a szerződésekhez csatolt **21. jegyzőkönyv** alapján – amely a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség tekintetében mentességet biztosít számára az uniós jog alkalmazása alól –, mely szerint elfogadja a Kilépési Megállapodásnak az európai elfogatóparancsra, illetve a később az EU és az Egyesült Királyság között megkötött kereskedelmi és együttműködési megállapodásnak az EU és az Egyesült Királyság közötti új átadási mechanizmushoz tartozó intézkedésekre vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazását. Az EUB 2021. november 16-i ítéletében^[64] úgy foglalt állást, hogy Írországra nézve kötelezőek a kilépési megállapodás azon rendelkezései, amelyek előírják az európai elfogatóparancs rendszerének fenntartását az Egyesült Királyság tekintetében az átmeneti időszak alatt, valamint a kereskedelmi és együttműködési megállapodás azon rendelkezései, amelyek előírják az átmeneti időszak lejártá előtt kibocsátott európai elfogatóparancsokra, és ezen időszak lejártá előtt még el nem fogott személyekre vonatkozóan az e megállapodás által bevezetett átadási rendszer alkalmazását.

[29] A C-673/20. sz. Préfet du Gers ügyben a francia Tribunal judiciaire d'Auch arra kérdezett rá, hogy az Egyesült Királyság kilépésével valóban megszűnik-e azon egyesült királysági állampolgárok uniós polgársága, akik egy másik tagállam területén több mint tizenöt éve telepedtek le, és akikről ennél fogva a szavazati jogot teljesen megvonták, vagy a Kilépési Megállapodás és az EUMSZ releváns rendelkezései alapján megőrzik-e az uniós polgársághoz fűződő jogokat. Az EUB 2022. június 9-i ítéletében^[65] megállapította, hogy az EUSZ és az EUMSZ releváns rendelkezéseit a Kilépési Megállapodással összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy az Egyesült Királyságnak az EU-ból való kilépése óta ezen állam azon állampolgárait, akik az átmeneti időszak vége előtt tartózkodási jogukat gyakorolták valamely tagállamban, már nem illeti meg az uniós polgári jogállás, így nem illeti meg őket a választójog és a választhatóság a lakóhelyük szerinti tagállam helyhatósági választásain, ideértve azt az esetet is, ha azon állam joga alapján, amelynek állampolgárai, megvonták tőlük a választójogot az ezen állam által szervezett választásokon is.

[30] A C-499/21. P. sz. Silver és társai kontra Tanács ügyben,^[66] a C-501/21. P. sz. Shindler és társai kontra Tanács ügyben^[67] és a C-502/21. P. sz. Price kontra Tanács ügyben^[68] 2023. június 15-én hozott ítéleteiben az EUB azt a kérdést tisztázta – a C-673/20. sz. Préfet du Gers ügyben hozott ítéletre is figyelemmel –, hogy magánszemélyek indíthatnak-e keresetet a Kilépési Megállapodás, illetve az ennek megkötéséről szóló tanácsi határozat^[69] ellen. A Törvényszék előtti kereseteikben az Egyesült Királyságban és különböző tagállamokban lakóhellyel rendelkező brit állampolgárok a Kilépési Megállapodást és a tanácsi határozatot vitatták, többek között arra hivatkozva, hogy utóbbiak azzal a joghatással jártak, hogy megfosztották őket az uniós polgárként szerzett és gyakorolt jogaiktól. Az elsőfokú eljárásban a Törvényszék a felperesek keresetességi jogának hiányát állapította meg.^[70] Az EUB a felperesek fellebbezése nyomán indult eljárásokban emlékeztetett arra, hogy a kilépésre vonatkozó döntés kizárólag az érintett tagállam akaratától függ, az alkotmányos szabályok tiszteletben tartása mellett, és így kizárólag a szuverén választásának eredménye. Így tehát a brit állampolgárok számára az uniós polgár jogállásának elvesztése, és ebből adódóan az e jogálláshoz kapcsolódó jogok elvesztése kizárólag az Egyesült Királyságnak az Unióból való kilépésre vonatkozó szuverén döntésének automatikus következménye, és az nem a Kilépési Megállapodásból vagy az ennek megkötéséről szóló tanácsi határozatból következik. Az EUB ezért megállapította, hogy a brit állampolgároknak nincs az EUMSZ 263. cikke értelmében vett eljáráshoz fűződő érdekük, a Törvényszék tehát helyesen utasította el a kereseteket mint elfogadhatatlanokat.

4. JEGYZETEK

[1] Jens DAMMAN: „Revoking Brexit: Can Member States Rescind their Declaration of Withdrawal from the European Union” *Columbia Journal of European Law* 2017/2, 277; Derek W. URWIN: *The Community of Europe. A history of European Integration since 1945*, London – New York, Langman,²1995, 117–120.

[2] DAMMAN (1. j.) 278.

[3] Duncan A. TAYLOR: „The United Kingdom is Leaving the European Union: Analyzing the Contractual and Legal Implications of a Member Leaving” *Southern Illinois University Law Journal* 2018, 356–357.

[4] Lásd Paul B. CRAIG: „Brexit: A Drama in Six Acts” *Oxford Legal Studies Research Paper* 2016/5, 447–9. oldal

- [5] European Council meeting (18 and 19 February 2016) – [Conclusions](#), EUCO 1/16.
- [6] Tom MCTAGUE: „[How the UK lost the Brexit battle](#)” *Politico* 27 March 2019.
- [7] Tribunal Constitucional, S.T.C., Dec. 13, 2018 (B.J.C. No. 1/2004); Bundesverfassungsgericht: June 30, 2009, 2 BvE 2/08, 249, 329–330; Latvijas Republikas Satversmes tiesa: 2008-35-01, 15 (April 7, 2009); Úvodní strana: Nález Ústavního soudu ze dne 26.11.2008, 55.
- [8] Hermann-Josef BLANKE – Stelio MANGIAMELI (szerk.): *The Treaty on European Union (TEU) – A Commentary*, Berlin–Heidelberg, Springer, 2013, 1386.
- [9] Draft Constitutional Treaty, Title X: Union membership CONV 648/03, 2003. április 2. 46. cikk.
- [10] [Európai Unióról szóló Szerződés](#)
- [11] Andrew GRAY: „[Article 50 author Lord Kerr: I didn't have UK in mind](#)” *Politico* 28 March 2017.
- [12] Friedrich ERLBACHER: „Article 50” in Manuel KELLERBAUER – Marcus KLAMERT – Jonathan TOMKIN (szerk.): *Commentary on the EU Treaties and the Charter of Fundamental Rights*, Oxford, Oxford University Press, 2019, 322.
- [13] BLANKE – MANGIAMELI (8. j.) 1406.
- [14] *Andy Wightman és társai kontra Secretary of State for Exiting the European Union*, C-621/18, ECLI:EU:C:2018:999, 50. pont.
- [15] BÓKA János – HALMAI Péter – KOLLER Boglárka: „[Válás »angolosan«](#) – A BREXIT politikai, jogi és gazdasági agendái” *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás* 2016/2, 66.
- [16] ERLBACHER (12. j.) 324.
- [17] SZABÓ Zsolt: „[A parlament a Brexitben: cselekvő vagy szenvedő alany?](#)” *Parlamenti Szemle* 2016/2, 108–109.
- [18] *R (Miller) v. Secretary of State for Exiting the European Union*, nos. CO/3809/2016, CO/3281/2016 UKSC, 2017, 5.
- [19] *R. (Miller) v Secretary of State for Exiting the European Union (Birnie and others intervening)* [2017] UKSC 5; [2017] 2 W.L.R. 583.
- [20] Sionaidh DOUGLAS-SCOTT: „Brexit, Article 50 and the Contested British Constitution” *Modern Law Review* 2016/6, 1027.; David FELDMAN: „Pulling a trigger or starting a journey? Brexit in the Supreme Court (Case and Comment)” *Cambridge Law Journal* 2017/2, 217.
- [21] *Miller v. Secretary of State for Exiting the European Union* (18. j.) 60. és 74. pontok
- [22] *Miller v. Secretary of State for Exiting the European Union* (18. j.) 62, 78, 82. pontok.
- [23] DAMMAN (1. j.) 267.
- [24] *Andy Wightman és társai kontra Secretary of State for Exiting the European Union* (14. j.) 16. pont.
- [25] *Andy Wightman és társai kontra Secretary of State for Exiting the European Union* (14. j.) 47–49, 68, 90. és 102. pontok.
- [26] KISS Lilla Nóra: „Kilépés az Európai Unióból – Az [EUSZ 50. cikke](#) a Brexit tükrében” *Pro Futuro* 2018/3, 105.
- [27] PRIEGER Adrienn – KLEMM Dávid: „[A Brexit eddigi folyamata](#)” *Európai Jog* 2019/1, 15.
- [28] [EUMSZ 218. cikk](#); [EUSZ 50. cikk](#) (2) bekezdés.
- [29] ERLBACHER (12. j.) 324.

[30] EUSZ 50. cikk (3) bekezdés.

[31] PRIEGER – KLEMM (27. j.) 15.

[32] Megállapodás a Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Európai Unióból és az Európai Atomenergia-közösségből történő kilépéséről, HL L 29., 2020.1.31., 7.

[33] Steve PEERS: „The Brexit Withdrawal Agreement: Overview and First Observations” *EU Law Analysis* 22 November 2018.

[34] Kilépési Megállapodás (32. j.) 127. cikk.

[35] Kilépési Megállapodás (32. j.) 86. cikk. Lásd például a C-692/20. sz. *Bizottság kontra Egyesült Királyság ügyben* 2020. december 21-én benyújtott keresetet, illetve a C-709/20. sz. *The Department for Communities in Northern Ireland ügyben* 2020. december 30-án előterjesztett kérelmet és az ügyben 2021. július 15-én hozott ítéletet, ECLI:EU:C:2021:602.

[36] Lásd például a C-213/19. sz. *Bizottság kontra Egyesült Királyság ügyben* 2019. március 7-én benyújtott keresetet és az ügyben 2022. március 8-án hozott ítéletet, ECLI:EU:C:2022:167.

[37] Kilépési Megállapodás (32. j.) 87. cikk (1) és (2) bekezdés. Lásd például a C-516/22. sz. *Bizottság kontra Egyesült Királyság ügyben* 2022. július 29-én benyújtott keresetet.

[38] Kilépési Megállapodás (32. j.) 89. cikk.

[39] Kilépési Megállapodás (32. j.) 158. cikk. Ilyen előzetes döntéshozatali kérelem kezdeményezésére a kézirat lezárásáig nem került sor

[40] Kilépési Megállapodás (32. j.) 90. és 91. cikk.

[41] Kilépési Megállapodás, 95. cikk. Lásd például a T-56/22. sz. *Egyesült Királyság kontra Bizottság ügyben* 2022. január 26-án benyújtott keresetet.

[42] Kilépési Megállapodás (32. j.) 174. cikk.

[43] Allan F. TATHAM: „The Constitutional Challenges that the Brexit Negotiations Have Created in the United Kingdom: an Overview” *Revista de Derecho Comunitario Europeo* 59, 278–279.

[44] European Union (Withdrawal) Act 2018.

[45] TATHAM (43. j.) 283.

[46] EUSZ 50. cikk (3) bekezdése.

[47] EUSZ 50. cikk (4) bekezdés első albekezdése.

[48] BLANKE – MANGIAMELI (8. j.) 1407.

[49] Guntram B. WOLFF: „The implications of a no-deal Brexit: is the European Union prepared?” *Policy Contribution* 2019/2.

[50] Henry MANCE: „May’s Article 50 extension letter – annotated” *Financial Times* 20 March 2019.

[51] Az EUSZ 50. cikkének (3) bekezdése szerinti határidő meghosszabbításáról szóló 2019. március 22-i, (EU) 2019/476 az Európai Tanácsnak az Egyesült Királysággal egyetértésben hozott határozata, HL L 80 I., 2019.3.22., 1.

[52] Prime Minister’s letter to President Tusk: 5 April 2019.

[53] Az EUSZ 50. cikkének (3) bekezdése szerinti határidő meghosszabbításáról szóló 2019. április 11-i, (EU) 2019/584 az Európai Tanácsnak az Egyesült Királysággal egyetértésben hozott határozata, HL L 101., 2019.4.11., 1.

[54] Az EUSZ 50. cikkének (3) bekezdése szerinti határidő meghosszabbításáról szóló 2019. október 29-i, (EU) 2019/1810 az Európai Tanácsnak az Egyesült Királysággal egyetértésben hozott határozata,

[55] A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak – Felkészülés az Egyesült Királyságnak az Európai Unióból 2019. március 30-án való kilépésére: rendkívüli helyzetre szóló cselekvési terv (Bizottsági Közlemény I.), 2018. november 13., COM(2018) 880 final.

[56] A Bizottság közleménye (55. j.). A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak – Az Egyesült Királyság Európai Unióból való kilépésére irányuló rendkívüli intézkedések végrehajtásának jelenlegi állása, 2019. június 12. COM(2019) 276 final.

[57] Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága Európai Unióból történő kilépésére tekintettel az Egyesült Királyság állampolgárai, valamint családtagjaik tartózkodási jogáról szóló 2020. évi CXLI. törvény.

[58] Politikai nyilatkozat az Európai Unió és az Egyesült Királyság közötti jövőbeli kapcsolatok keretének meghatározásáról 2019/C 66 I/02 2019.

[59] Kereskedelmi és együttműködési megállapodás egyrészről az Európai Unió és az Európai Atomenergia-közösség, és másrészről Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága között, HL L 149., 2021.4.30., 10–2539.

[60] Az Európai Unió és Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága között a minősített adatok cseréjére és védelmére vonatkozó biztonsági eljárásokról szóló megállapodás, HL L 444., 2020.12.31., 1463–1474; Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának kormánya és az Európai Atomenergia-közösség között az atomenergia biztonságos és békés célú felhasználása terén folytatandó együttműködésről szóló megállapodás, HL L 445., 2020.12.31., 5–22.

[61] Lásd az EUSZ 8. cikke esetén: Jenő CZUCZAI: „Article 8 TEU as a potential (still waiting) legal basis for „Privileged Partnership”-type agreements between the EU and its neighbours” JURA 2019/1, 37–51.; EUSZ 8. cikk, Megállapodás COMPROV.1. cikk.

[62] Lásd Kilépési Megállapodás (32. j.) II. rész, III. rész X. cím, 160, 161 és 174. cikk.

[63] RO, C-327/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:733.

[64] SN és SD kontra Governor of Cloverhill Prison és társai, C-479/21 PPU, ECLI:EU:C:2021:929.

[65] EP kontra Préfet du Gers és Institut national de la statistique et des études économique (INSEE), C-673/20, ECLI:EU:C:2022:449.

[66] Silver és társai kontra Tanács, C-499/21 P, ECLI:EU:C:2023:479.

[67] Shindler és társai kontra Tanács, C-501/21 P, ECLI:EU:C:2023:480.

[68] Price kontra Tanács, C-502/21 P, ECLI:EU:C:2023:482.

[69] A Tanács (EU) 2020/135 határozata (2020. január 30.) a Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Európai Unióból és az Európai Atomenergia-közösségből történő kilépéséről szóló megállapodás megkötéséről (EGT-vonatkozású szöveg), HL L 29., 2020.1.31., 1. o

[70] Shindler és társai kontra Tanács, T-198/20, ECLI:EU:T:2021:348; Price kontra Tanács, T-231/20, ECLI:EU:T:2021:349; Silver és társai kontra Tanács, T-252/20, ECLI:EU:T:2021:347.